

עבודה זרה פרק שני 5

רש"י עבודה זרה כה, ב

באשה חשובה - בין האנשים ובין הנשים אשה יפה וקרובה למלכות דמיסתפו מינה ולא קטלי לה אבל משום עריות איכא דיפה היא ואצטריך לאשמועי' דלא תתייחד חיישינן שמא תתפתה
אבל

אשה שאינה חשובה בין האנשים וחשובה בין הנשים משום רציחה נמי איכא דבא עליה ואחר כך הורגה דלא ס"ל אשה כלי זיינה עליה וחשובה

בין האנשים ולא בין הנשים מותרת להתייחד ומשום עריות ליכא דאינה יפה. אשה כלי זיינה עליה - אף על גב דאינה חשובה לא בין האנשים ולא בין הנשים אין הורג אותה אלא בא עליה וכיון שבא עליה אינו הורגה ואפילו אינה קרובה למלכות נמי אי לא אשמועינן דחיישינן לעריות לא הוה מסתברא דמיתסרא משום שפיכות דמים.

מאי בינייהו - בין לר' ירמיה דמוקי לה באשה חשובה הא לאו חשובה חיישי' לשפיכו' דמים בין לרב אידי דאמר כלי זיינה עליה וליכא משום שפיכות דמים מ"מ משום ערוה איכא בה ולא מתייחדת. איכא בינייהו -

אשה חשובה בין האנשים קרובה למלכות ואינה חשובה בין הנשים אינה יפה לרבי ירמיה דמוקי לה באשה חשובה דמשמע חשובה בין האנשים ובין הנשים דקרובה למלכות היא ולא קטלי לה אבל משום עריות איכא למיחש דיפה היא הכא חשובה בין האנשים ולא בין הנשים שריא לייחודי דמשום שפיכות דמים ליכא דהא קרובה למלכות ומשום עריות נמי ליכא דהא מכווערת היא לרב אידי אסירא לייחודי דכולהו חיישינן לערוה דהא סתמא קאמר אשה כלי זיינה עליה ולא קאמר הכא באשה יפה עסקינן דכלי זיינה עליה. אף על פי שהשלום עמה - דודאי לא יהרגוה דהא כלי זיינה עליה לא תתייחד עמהן כו' והיינו כרב אידי בר אבין השלום עמה משמע היא נושאת את שלומה ואינה צריכה שלום מלכות.

תוספות עבודה זרה כה, ב

איכא בינייהו אשה חשובה בין האנשים ושאינה חשובה בין הנשים - פ"ה חשובה למלכות ואינה יפה לרבי ירמיה דמוקי לה בקרובה למלכות הא לאו הכי לא אמרי' אשה כלי זיינה עליה אלמא איכא אשה דקטלי לה ולא יהיב עובד כוכבים עלה דעתיה לביאה כגון מכווערת והכא שהיא חשובה למלכות ואינה יפה שריא לייחודי דליכא למיחש לשפיכות דמים כיון שהיא קרובה למלכות ולביאה נמי ליכא למיחש כיון שאינה יפה ולרב אידי אסורה לייחודי דכולהו כלי זיינן עליהן וחיישינן לערוה דהא רב אידי סתמא אמר למילתיה ולא קאמר הכא באשה יפה דכלי זיינה עליה ע"כ פ"ה

וקשיא

חדא דלישנא דחשובה לא משמע יפה

ועוד דכי אינה יפה נמי מאי הוי הא אמרינן בריש פירקין (לעיל דף כב:): חביבה עליהם בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן ק"ו לנשותיהן של ישראל ושמא י"ל דמ"מ דבאשה לא טרחי לאנסה כיון דאינה יפה מיהו קשה דלר' ירמיה לא מישתמיט תנא או אמורא בשום מקום לחלק בשבויה בין יפה לאינה יפה להתירה לכהונה

ועוד קשה דלפ"ה משמע דאשה חשובה בין האנשים ושאינה חשובה בין הנשים חדא מילתא וא"כ היה לו לומר חשובה בין האנשים ואינה חשובה בין הנשים מדקאמר ושאינה חשובה כו' אלמא תרי מילי נינהו לכך נראה לפרש דודאי תרי מילי נינהו דהא דקאמר אשה כלי זיינה עליה לאו משום דדעתיה לביאה ומשום הכי לא קטלי לה אלא טעמא מפני שאינה בעלת מלחמות ומריבות כאיש מרחמים עליה

וה"פ איכא בינייהו אשה חשובה בין האנשים קרובה למלכות אם מותרת להתייחד עם האנשים עובדי כוכבים

דלר' ירמיה אסורה להתייחד כדקאמר טעמא באשה חשובה ואז לא נפיק לן מידי משום שפיכות דמים אי לאו משום טעמא דעריות

לרב אידי שריא דאמר טעמא דליכא למיחש לשפיכות דמים דאשה כלי זיינה ומרחמי עלה אבל לעריות איכא למיחש, כשהיא חשובה דמירתתי מינה אף לעריות לא חיישינן

ושאינה חשובה בין הנשים נמי אם היא מותרת להתייחד בין הנשים עובדות כוכבים איכא בינייהו דלרבי ירמיה כיון דאינה חשובה קטלי לה דלית ליה טעמא דמרחמי ולרב אידי שריא דכלי זיינה עליה כלומר דמרחמי עלה ואי משום עריות כדאמר' בריש פירקין שהעובדי כוכבים מצויין אצל נשי חבריהן בת דעת היא וכשתראה שיבא העובד כוכבים תצא מיד

ובירושל' גרס

אשה אינה בכלל שפיכות דמים

א"ר ירמיה תפתר בבריאה

ורבי בון אמר אפילו בתשה יכולה אשה להטמין ולומר עובדת כוכבים אני ואין האיש יכול להטמין עצמו ולומר עובד כוכבים אני

ונראה לפרש אף כאן כפירוש הירושלמי

באשה חשובה - בריאה ובעלת כח אבל לעריות איכא למיחש דחיישי' דלמא מפתה לה

ורב אידי אמר אשה כלי זיינה עליה מפני שיכולה להטמין עצמה ולא קטלי לה ושרי אי לאו משום עריות ובעי מאי בינייהו בין למר בין למר משום שפיכות דמים ליכא משום עריות איכא

ומסיק איכא בינייהו אשה חשובה בין האנשים בריאה ובעלת כח דלר' ירמיה אסירי דאיכא למיחש שמא תתפתה ורב אידי לא חייש אלא דלמא מאנסי לה ואי בריאה שריא דכיון שהיא בעלת כח אין לחוש לא לאונס ולא לשפיכות דמים

א"נ ושאינה חשובה בין הנשים איכא בינייהו דלרב אידי שריא להתייחד דיכולה להטמין עצמה הילכך לשפיכת דמים ליכא למיחש ולעריות נמי כיון שהיא בין הנשים ולרבי ירמיה משום שפיכות דמים דדוקא בבריאה לא חשו

חידושי הרמב"ן עבודה זרה כה, ב

איכא דגרסי איכא בינייהו אשה חשובה בין האנשים ואינה חשובה בין הנשים.

כלומר שאינה נאה דמשום עריות ליכא דהא כעורה היא ומשום שפיכות דמים נמי ליכא דהא חשובה בין האנשים אבל לרב אידי איכא משום שפיכות דמים אף על פי שחשובה,

ורש"י ז"ל אמר כיון דחשובה היא בין האנשים לדברי הכל ליכא משום שפיכות דמים אבל משום עריות איכא לרב אידי דהא סתמא אמר אשה כלי זיינה עליה, אבל לר' ירמיה דמוקי לה באשה חשובה משמע חשובה בין האנשים ובין הנשים,

ואין לשון זה מחוור כל צרכו דודאי אשה חשובה דקאמר ר' ירמיה בין האנשים קאמר ולא פליגי בעריות, ולשתי הלשונות קשה דהא אמר מר חביבה עליהם בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן ולא גריעה כעורה מבהמת ישראל,

ואפשר לומר כגון שהיא זקנה דאינהו כיון דאדיקי בבהמות בהמת ישראל עדיפא להו מינה,

ואיכא דגרסי איכא בינייהו אשה חשובה בין הנשים ואינה חשובה בין האנשים דמשום שפיכות דמים איכא לר' ירמיה ולרב אידי ליכא משום שפיכות דמים דלעולם כלי זיינה עליה,

וא"ת הא לעולם אסורה משום ערוה, נפקא מינה היכא דבעלה עמה דליכא למיחש משום ערוה דודאי בעלה משמרה,

וא"ת תיפוק ליה משום בעל, כגון שהוא אדם חשוב דלדידיה לא מצו קטלי ליה,

וזה הלשון אינו כלום

חדא דהול"ל איכא בינייהו אשה שאינה חשובה וחשובה בין הנשים למה ליה לאדכורי הכא,

ועוד דהול"ל כשבעלה עמה ועיקר אוקימתא לא הוזכרה,

ועוד אין יחוד באשה ובעלה עמה,

וכשבדקתי אחר עיקר הנוסחאות מצאתי כתוב בכולן אשה חשובה בין הנשים ושאינה חשובה בין האנשים ובמקצתן כתוב מפורש ואשה שאינה חשובה, ומשמע דתרתיה איכא בינייהו קאמר, ואיני יכול ליישבה דמשמע חשובה ליחודה בין הנשים ושאינה חשובה ליחודה בין האנשים, ולשון חשיבות לא מצינו ביופי אלא בקרובין למלכות שאדם מתירא מהם, וסוף דבר צריך אני לעשות לי רב בזה.

חידושי הר"ן עבודה זרה כה, ב

הגרש"י ז"ל אי' ביניהו אשה חשובה בין האנשים. ואינה חשובה בין הנשים ופי' דלר' ירמיה מותרת להתיחד בין האנשים כיון דאינה יפה. ולרב אידי אסורה דרב אידי לא בעי חשובה דכל אשה אפי' אינה חשובה איכא למיחש לעריות.

וקשה לדבריו דהא אמרי' לעיל דחביבה עליהם בהמתן של ישראל מנשותיהם ומי גרעה כעורה לר' ירמיה מבהמה ואפשר דהכא בזקינה ובהמה עדיפא לי'.

אבל רבי' יצחק בעל התוס' ז"ל גריס איכא ביניהו חשובה בין האנשים ושאינה חשובה בין הנשים. ותרתיה מילי נינהו.

וה"פ ר' ירמיה אמר באשה חשובה עסקינן כלומר קרובה למלכות הלכך לשפ"ד ליכא למיחש אבל עריות חיישינן שמא תתרצה. ורב אידי נאיד מאוקימתיה דר' ירמיה דאי באשה חשובה כי היכא דליכא למיחש לשפ"ד ה"נ ליכא למיחש לעריות שהעכו"ם מתירא לתבוע אותה. אבל הכא לאו באשה חשובה עסקינן ואפי"ה ליכא למיחש לשפ"ד דאשה כלי זיינה עלי'.

ואמרי' דתרתיה אי' ביניהו

אשה חשובה להתיחד בין האנשים דלר' ירמיה אסורה משום עריות ולר' אידי מותרת דאיהו ס"ל דבאשה חשובה כמו דליכא למיחש לשפ"ד. ליכא למיחש נמי לעריות.

ואי' ביניהו נמי אשה שאינה חשובה להתיחד בין הנשים דלרב אידי שרי דמשום שפ"ד ליכא למיחש באשה ומשום עריות נמי כיון שאינה מתיחדת אלא בין הנשים. שאם תשמע שיבואו שם אנשים תלך לה. אבל לר' ירמיה דחייש לשפ"ד אפי' בין הנשים אסורה להתיחד שמא יהרגוה הנשים עצמן. או שמא יבואו שם אנשים. וא"ת תלך לה כדאמרי' לרב אידי ליתא שכמה שערים יש להנצל מעריות שאינן מספיקים להנצל משפ"ד :

תוספות ר"ד עבודה זרה כה, ב

פיסקא לא תתייחד אשה עמהן כו'

אמר רב ירמיה באשה חשובה שנינו

פי' שיראים ממנה להורגה וליכי למיחש אלא לעריות שמא תתפתה אחריהן אבל בשאר נשים לא איצטריך למיתניי דתיפוק לי משום שפיכות דמים

רב אידי בר אבין אמר אשה כלי זיינה עליה

פי' בכל אנשים איצטריך מתניי משום עריות דשום אשה אינה חושש לשפיכות דמים מפני שכלי זיינה עמה ולא חיישי אלא לעריות

מאי בנייהו פי' בין למר בין למר כל אשה אסורה להתייחד אי מטעם עריות לבד או מטעם שניהם עריות ושפיכו' דמי'

איכא בנייהו אשה חשוב' בין הנשים ואינה חשובה בין האנשים כך מצאתי כתוב בכל הספרי' ונראה לי שהוא גירסא יפה מאוד

וה"פ אשה חשובה בין הנשים היא אשה צנועה ביותר דליכא למיחש שמא תפתה אחריהן כי יש לה שם גדול בין אנשים בצניעו' אבל אינה חשובה בין האנשים שיפחדו ממנה ואיכא למיחש לשפיכות דמי' לר' ירמיי' אסורה להתייחד עמה דאע"ג דליכא למיחש לעריו' משום צניעות' איכא למיחש לשפיכות דמים דל"ל אשה כלי זיינה עמה ולרב אידי בר אבין מותרות להתייחד עמהן דליכא למיחש לא לעריות מפני צניעותא ולא לשפיכות דמים דכלי זיינה עמה

אבל המורה גריס איפכא חשובה בין האנשים ואינה חשובה בין הנשים ופירש אינה חשובה בין הנשים שאיני יפה ומתוך שאינה יפה ליכא למיחש לעריות וזה רחוק מן הדעת מאוד לרביעית הבהמה נחשדו ולאשה שאינה יפה לא נחשדו ואפילו בישראל לא מצאנו חילוק בין יפה לכעורה כ"ש בגוים

ודבריו נראה לי דחוקים ביותר וגם מה שכתבתי במהדורא קמא אינו נ"ל ומה שפירשתי כאן נ"ל נכון: [מהדו"ל]

הכי גרסינן										
הזן מיקום או עד נוסח										
בחר עבודה זרה										
בחר פרק										
כה										
ע"ב										
בחר שורה										
עיון										
סינופסיס בטורים										
סינופסיס בשורות										
נוסחאות ללמוד										
רשימת עדי הנוסח (6)										
תצוגה רגילה										
תצוגה נמישה										
יחידה > 3 / 8 < דפוס וילנא שורות 11 - 15										
הנשים	בין	חשובה	ושאינה	אנשים	בין	חשובה	אשה	בניהו	איכא	וילנא
הנשים	בין	חשובה	ושאינה	האנשים	בין	חשובה	אשה	בניהו	איכא	ונציה (ר"פ - רפ"ג)
הנשים	בין	חשובה	ושאינה	האנשים	בין	חשובה	אשה	בניהו	איכא	פיזרו (רס"ט - רע"ו)
הנשים	בין	חשוב'	ושאינ'	האנשי'	בין	חשוב'	אש'	בניהו	איכא	מינכן 95
הנשים	בין	חשובה	ושאינה	האנשים	בין	חשובה	אשה	בניהו	איכא	ביהמ"ל 15
הנשים	בין	חשובה	ושאינה	האנשים	בין	חשובה	אשה	בניהו	איכא	פריס 1337

טור יורה דעה הלכות עבודת כוכבים סימן קנג ולא תתייחד אשה עמהם אפי' הם רבים ונשותיהם עמהם וכה"ג בישראל שרי ובעכו"ם עובדי אליל אסור ופרי' דוקא באשה שאינה חשובה אבל אם היא חשובה וקרובה למלכות מותרת להתייחד שאין חוששין לא משום שפיכות דמים ולא משום ערוה וכל אשה מותרת להתייחד בין הנכריות ורש"י פי' דכל אשה אסורה להתייחד עם האנשים משום ערוה:

בית יוסף יורה דעה סימן קנג אות ד"ה ולא תתייחד ופסק הרא"ש (סי' ג) הלכה כרב אידי משום דתניא כוותיה. נמצא דלפירוש רש"י כל אשה אסורה להתייחד עם האנשים כרב אידי דאפילו בקרובה למלכות ומכוערת חייש לערוה ודין יחוד עם הנשים לא נזכר בדברי רש"י ומשמע דמישראל שרי מהטעם שכתבו התוספות והכי דייק לשון רבינו שכתב אסורה להתייחד עם האנשים משמע אבל עם הנשים מותרת. ולפירוש התוספות קרובה למלכות מותרת להתייחד אפילו עם האנשים כרב אידי דסבר דמירתתי מינה בין משפיכות דמים בין מעריות ועם הנשים אפילו שאינה קרובה למלכות שריא דלעריות ליכא למיחש ולשפיכות

דמים נמי לא חיישינן משום דמרחמי עלה כדאמר רב אידי אשה כלי זיינה עליה אבל עם האנשים אסורה להתייחד דאע"ג דליכא למיחש לשפיכות דמים משום דכלי זיינה עליה מכל מקום איכא למיחש משום ערוה וכדתנן לא תתייחד אשה עמהם מפני שהם חשודים על העריות.

והרא"ש ז"ל כתב פירוש התוספות לבד משמע דהכי סבירא ליה ותמהני על רבינו שלא כתב ודעת אדוני אבי ז"ל כפירוש ר"י:

והרי"ף השמיט כל זה נראה שהוא מפרש כפירוש רש"י דלרב אידי כל אשה אסורה להתייחד עם האנשים משום ערוה ולפיכך כתב (ז). המשנה כצורתה דמשמע דכל נשים שבעולם אסרו להתייחד עם הגוים וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם ז"ל שגם הוא סתם לאסור בפרק כ"ב מהלכות איסורי ביאה (ה"ד):

שו"ע יורה דעה קנג, ד

לא תתייחד ישראלית עם עובדי כוכבים, אפילו הם רבים ונשותיהם עמהם.